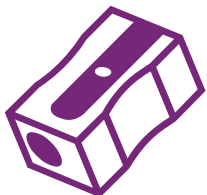
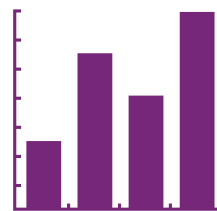

Miniprzzewodnik po ewaluacji projektów innowacyjnych P0 KL

ZALECENIA KRAJOWEJ INSTYTUCJI WSPOMAGAJĄCEJ

SPIS TREŚCI

3 Słowo wstępne

1. Najważniejsze informacje na temat ewaluacji

4 Definicja ewaluacji

4 Rodzaje ewaluacji

4 Kryteria oceny stosowane najczęściej podczas ewaluacji

4 Etapy ewaluacji

2. Planowanie ewaluacji w projekcie innowacyjnym

5 Kiedy należy zaplanować ewaluację i do jakich dokumentów trzeba ją wpisać?

6 Kiedy rozpocząć pracę z ewaluatorem produktu?

6 Co powinien zawierać raport ewaluacyjny?

7 Harmonogram ewaluacji projektu innowacyjnego i ewaluacji produktu finalnego

3. Ewaluacja projektu innowacyjnego

8 Jaki rodzaj ewaluacji stosować w przypadku ewaluacji projektu innowacyjnego?

8 Pytania badawcze w ewaluacji projektu innowacyjnego

4. Ewaluacja zewnętrzna produktu innowacyjnego

8 Jakie są cele ewaluacji produktu w projekcie innowacyjnym?

8 Pytania badawcze w ewaluacji produktu innowacyjnego

9 Czym się różni ewaluacja produktu od walidacji?

10 Etapy realizacji projektu innowacyjnego testującego a ewaluacja

11 Podstawowe dokumenty i publikacje

SŁOWO WSTĘPNE

Ewaluacja odgrywa bardzo istotną rolę w prawidłowej realizacji każdego projektu. Szczególnego znaczenia nabiera w przypadku projektów innowacyjnych testujących w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki, które są inicjatywami obciążonymi ryzykiem niepowodzenia. Prawidłowe zaplanowanie oraz przeprowadzenie ewaluacji może się przyczynić do sukcesu projektu, czyli wypracowania i wdrożenia produktu finalnego.

Warto pamiętać, że w przypadku projektu innowacyjnego występują dwa rodzaje ewaluacji – ewaluacja produktu i ewaluacja projektu – które pełnią różne funkcje.

Odpowiadając na potrzeby zgłaszane przez beneficjentów oraz Instytucje Pośredniczące I i II stopnia, Krajowa Instytucja Wspomagająca opracowała *Miniprzewodnik po ewaluacji projektów innowacyjnych PO KL* (publikacja dotyczy projektów innowacyjnych testujących), który ma stanowić materiał pomocniczy podczas planowania oraz realizacji procesu ewaluacji. Zawarte w nim zalecenia zostały skonsultowane z Instytucjami Pośredniczącymi I i II stopnia oraz z Instytucją Zarządzającą PO KL.

Krajowa Instytucja Wspomagająca zaleca elastyczne podejście do wykorzystania niniejszego materiału podczas przygotowywania i przeprowadzania ewaluacji, w zależności od potrzeb i specyfiki danego projektu innowacyjnego.

Mamy nadzieję, że opracowany przez nas tekst będzie stanowił wskazówkę i pomoc w realizacji działań z zakresu ewaluacji.

1. NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE NA TEMAT EWALUACJI

Definicja ewaluacji

Ewaluacja to inaczej osąd (ocena) wartości interwencji publicznej dokonany przy uwzględnieniu odpowiednich kryteriów (skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności i trwałości) oraz standardów. Osąd dotyczy zwykle potrzeb, jakie powinny być zaspokojone w wyniku interwencji oraz osiągniętych efektów. Ewaluacja jest oparta na informacjach specjalnie w tym celu zebranych oraz zinterpretowanych za pomocą odpowiedniej metodologii¹. Celem ewaluacji jest poprawa jakości, skuteczności i spójności wydatkowania środków z funduszy Unii Europejskiej oraz usprawnienie strategii i realizacji programów operacyjnych. W skrócie można zatem stwierdzić, że ewaluacja to systematyczna ocena projektu, sposobu jego realizacji oraz osiągnięcia zakładanego celu.

Rodzaje ewaluacji

Ze względu na **sposób prowadzenia** ewaluację można podzielić na:

- zewnętrzną (prowadzoną przez wyspecjalizowany podmiot zewnętrzny);
- wewnętrzną (prowadzoną przez instytucję realizującą projekt).

W zależności od **celu wykorzystania uzyskanych informacji** ewaluacja może mieć charakter:

- **formatywny/kształtujący** – jest wówczas nastawiona na poprawę i usprawnienie zarządzania oraz wdrażania interwencji publicznej przez osoby zarządzające; wspomaga bieżącą realizację przedsięwzięcia poprzez stałą analizę danych (ewaluacja *on going*; bieżąca, okresowa);
- **podsumowujący/konkluzywny** – w tym przypadku jest nastawiona na podsumowanie zakończonych działań; wypracowane wnioski mają pomóc w realizacji podobnych w przyszłości (ewaluacja *ex post*; retrospektywna, przeprowadzana po zakończeniu projektu).

Ze względu na **etapy w życiu projektu**, którego dotyczy ewaluacja, można mówić o ewaluacji:

- *ex ante* (realizowanej przed rozpoczęciem badanej interwencji);
- *on going* (okresowej, przeprowadzanej w trakcie trwania projektu)²;
- *ex post* (końcowej przeprowadzanej po zakończeniu projektu).

Kryteria oceny stosowane najczęściej podczas ewaluacji

W ewaluacji stosuje się jasno sprecyzowane kryteria oceny o charakterze wartościującym:

- **trafność** (cele a potrzeby) – pozwala ocenić stopień zgodności celów z potrzebami użytkowników/odbiorców lub adekwatność tych celów do założeń;
- **efektywność** (nakłady a efekty) – pozwala ocenić relację uzyskanych efektów do poniesionych nakładów (finansowych, czasowych, ludzkich);
- **skuteczność** (plan a wykonanie) – pozwala ocenić stopień osiągnięcia założonych celów;
- **użyteczność** (efekty a potrzeby) – pozwala ocenić, w jakim stopniu efekty wypracowane w projekcie są zgodne z potrzebami użytkowników/odbiorców;
- **trwałość** (oddziaływanie projektu po jego zakończeniu) – pozwala ocenić stopień trwałości efektów realizacji projektu.

Etapy ewaluacji

Proces ewaluacji dzieli się na cztery podstawowe etapy:

- Planowanie (opracowanie raportu metodologicznego z ewaluacji).
- Gromadzenie danych (przeprowadzenie badań).
- Analiza (ilościowa i/lub jakościowa).
- Ocena (sformułowanie wniosków i rekomendacji).

Z punktu widzenia beneficjenta zlecającego ewaluację (zamawiającego) kluczowe są jednak wybrane elementy tego badania: opracowanie założeń z interesariuszami (osobami czy podmiotami

¹ Definicja ewaluacji w podejściu Unii Europejskiej w okresie wydatkowania funduszy strukturalnych w latach 2007–2013, Wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego nr 6 w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007–2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.

² Należy pamiętać, że różnica między monitoringiem projektu a ewaluacją *on going* jest bardzo płynna. Monitoring stanowi bazę danych dla ewaluacji, która wyjaśnia przyczyny występowania pewnych zjawisk.

zainteresowanymi wynikami ewaluacji), opracowanie narzędzi badawczych (np. kwestionariuszy i scenariuszy wywiadów), współpraca z ewaluatorem na każdym etapie badania, wreszcie przeprowadzenie badania i otrzymanie raportu, a także – co szczególnie istotne – dotarcie z wynikami badania w przystępny sposób do właściwych odbiorców. Mając na uwadze oceną rolę ewaluacji,

właściwie przeprowadzone badanie powinno nie tylko dostarczać potwierdzonej empirycznie (naukowo) wiedzy, ale także prezentować zestaw wniosków i rekomendacji (zaleceń), czyli propozycji działań naprawczych, stanowiących odpowiedź na problemy zidentyfikowane we wnioskach.

Projekt innowacyjny – podstawowe informacje

Projekt innowacyjny – projekt, którego celem jest poszukiwanie nowych, lepszych, efektywniejszych sposobów rozwiązywania problemów mieszczących się w obszarach wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wyróżnia się dwa rodzaje projektów innowacyjnych:

- **projekty testujące**, których celem jest wypracowanie i upowszechnianie nowych rozwiązań oraz włączenie ich do głównego nurtu polityki i/lub praktyki;
- **projekty upowszechniające**, których celem nie jest wypracowanie nowego produktu, ale upowszechnienie i włączenie do głównego nurtu polityki dobrych praktyk/rozwiązań wypracowanych w ramach innych programów lub projektów PO KL.

Innowacyjność produktu powinna się przejawiać co najmniej w jednym wymiarze:

- uczestnika projektu (nowe grupy);

- problemu (nowy problem, brak satysfakcjonującego rozwiązania, brak narzędzi pozwalających na rozwiązanie problemu);
- formy wsparcia (nowe instrumenty/metody rozwiązywania problemu).

Projekt innowacyjny musi włączać w proces wypracowania innowacyjnego rozwiązania członków grup docelowych – zarówno użytkowników, jak i odbiorców.

Realizacja projektu innowacyjnego przebiega w dwóch etapach:

- **etap przygotowania**, który kończy się opracowaniem wstępnej wersji produktu finalnego oraz strategii wdrażania projektu;
- **etap wdrożenia**, czyli testowanie, analiza rzeczywistych efektów oraz opracowanie produktu finalnego, walidacja produktu finalnego, upowszechnianie nowych rozwiązań oraz ich włączenie do głównego nurtu polityki i/lub praktyki.

Projekty innowacyjne mogą też zawierać komponent współpracy ponadnarodowej.

2. PLANOWANIE EWALUACJI W PROJEKCIE INNOWACYJNYM

Kiedy należy zaplanować ewaluację i do jakich dokumentów trzeba ją wpisać?

W ramach realizacji projektu innowacyjnego testującego obowiązkowe są dwa rodzaje ewaluacji – **ewaluacja zewnętrzna produktu finalnego** oraz **ewaluacja projektu** (zewnętrzna lub wewnętrzna). Informacje dotyczące planowanej ewaluacji powinny zostać zawarte we wniosku o dofinansowanie (w części 3.3. „Zadania”, gdzie każda z ewaluacji stanowi odrębne zadanie), w harmonogramie projektu oraz w budżecie projektu.

We **wniosku o dofinansowanie** należy wskazać działania, które będą prowadzone w celu ewaluacji projektu. Konieczne jest zdefiniowanie jej celów i kryteriów oraz kluczowych pytań, na które ma odpowiedzieć, a także wskazanie i scharakteryzowanie planowanych do zastosowania metod i technik badawczych. Należy również wskazać, w jaki sposób ewaluacja zostanie zorganizowana. Z punktu widzenia specyfiki projektów innowacyjnych testujących szczególne znaczenie ma ewaluacja produktu finalnego, prowadzona bezpośrednio po zakończeniu jego testowania³.

³ Początkowy etap ewaluacji, polegający na planowaniu i gromadzeniu danych, może zostać rozpoczęty już na wstępnym etapie testowania, co może ułatwić dotarcie do respondentów i zebranie danych.

W tym przypadku ewaluacja powinna przede wszystkim zmierzać do udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy wypracowany produkt jest rzeczywiście lepszy, skuteczniejszy i bardziej efektywny kosztowo od podejść stosowanych dotychczas⁴.

W kwestii projektowania narzędzi badawczych niezbędnych do przeprowadzenia prawidłowej ewaluacji warto skorzystać ze specjalistycznych publikacji, wydanych m.in. przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego⁵.

W strategii wdrażania projektu innowacyjnego również należy przedstawić informacje na temat planowanej ewaluacji zewnętrznej produktu finalnego (część IV: „Plan działań w procesie testowania produktu finalnego”, część V: „Sposób sprawdzenia, czy innowacja działa”, część VIII: „Kamienie milowe II etapu projektu”, część IX: „Analiza ryzyka”)⁶.

W strategii beneficjent powinien określić sposób zorganizowania ewaluacji zewnętrznej produktu, w tym metodę wyłonienia ewaluatora, jego zadania oraz zakres ewaluacji. Należy przy tym pamiętać, że ewaluacja zewnętrzna produktu powinna przede wszystkim zmierzać do udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy wypracowany produkt jest lepszy, skuteczniejszy i bardziej efektywny kosztowo od stosowanych dotychczas podejść w kwestii rozwiązywania danego problemu.

Kiedy rozpocząć pracę z ewaluatorem produktu?

Przebieg procesu ewaluacji należy zaplanować już w trakcie przygotowywania wniosku, a przystąpić do prac przygotowawczych najpóźniej w czasie pracy nad strategią wdrażania projektu innowacyjnego, czyli w I etapie realizacji projektu. Dzięki temu osoby prowadzące ewaluację będą mogły dokładnie zrozumieć problematykę i specyfikę projektu.

Zasadniczy dla ewaluacji jest jednak etap II, czyli faza wdrożenia⁷. Należy zwrócić uwagę na to, aby ewaluator współuczestniczył w przygotowywaniu narzędzi do oceny efektów testowania (a przynajmniej mógł wyrazić swoją opinię), gdyż może to wpłynąć na wybór zastosowanej metody badawczej. Udział ewaluatora

w pracach na etapie testowania produktu zapewni obiektywną opinię w momencie, w którym wszystkie zmiany są łatwiejsze do wprowadzenia. Takie podejście będzie dużo korzystniejsze dla jakości produktu niż przeprowadzenie ewaluacji tuż przed walidacją.

Wybór ewaluatora

Przy wyborze ewaluatora produktu finalnego należy przede wszystkim zwrócić uwagę na jego wiedzę merytoryczną w obszarze tematycznym, którego dotyczy projekt. Podstawowe znaczenie dla jakości ewaluacji produktu finalnego będzie miała właśnie znajomość przez niego tematyki, często bardzo specyficznej i wąskiej dziedziny wiedzy, mniejsze zaś – znajomość zasad realizacji PO KL. Pod tym kątem należy opracować kryteria wyboru ewaluatora.

Co powinien zawierać raport ewaluacyjny?

Raport ewaluacyjny powinien zawierać następujące elementy (zakres minimalny):

- Opis przedmiotu ewaluacji.
- Kryteria oceny.
- Pytania ewaluacyjne.
- Opis zastosowanych metod badawczych.
- Opis próby badawczej.
- Sposób prezentacji wyników.
- Wnioski i rekomendacje.

Udział grup docelowych w procesie ewaluacji

Zgodnie z zasadą *empowerment* grupy docelowe projektu innowacyjnego (czyli użytkownicy oraz odbiorcy) powinny być włączane w realizację projektu innowacyjnego. Oznacza to, że warto je zaangażować również w planowanie ewaluacji projektu oraz produktu.

Wskazane byłoby zorganizowanie spotkania z przedstawicielami obu grup docelowych, aby skonsultować założenia badawcze oraz przedyskutować propozycje i zapoznać się z uwagami.

⁴ Instrukcja wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu w ramach PO KL, załącznik nr 12: Minimalny wzór strategii wdrażania projektu innowacyjnego testującego wraz z instrukcją, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 1 stycznia 2012.

⁵ Por. np. Ewaluacja krok po kroku – czyli zalecenia IZ w zakresie prowadzenia ewaluacji w ramach PO KL, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.

⁶ Zasady dokonywania wyboru projektów ramach PO KL, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 1 stycznia 2012.

⁷ Kwestia płatności dotyczących kosztów ewaluacji zależy od beneficjenta. Może zostać uwzględniona tylko w etapie II, w którym ponoszone są zasadnicze koszty związane z ewaluacją, lub rozłożona w etapach I (konsultacje) oraz II (przeprowadzenie ewaluacji oraz przygotowanie raportu).

Rezultaty ewaluacji

Beneficjent powinien ustalić z ewaluatorem sposób współpracy m.in. w zakresie przekazywania bieżących informacji o realizacji badania, raportów cząstkowych lub końcowych, poprzez sformułowanie odpowiednich zapisów w założeniach do badania oraz w umowie. W przypadku ewaluacji cząstkowych wynikiem realizacji badania mogą być zarówno notatki zawierające najważniejsze informacje, jak i bardziej rozbudowane raporty cząstkowe, w przypadku zaś ewaluacji końcowej (produktu lub projektu) – oficjalny raport, podsumowujący całość przeprowadzonej oceny.

nia badania i wreszcie sporządzenia raportu. Warto zwrócić uwagę na to, że w przypadku ewaluacji projektu innowacyjnego, a także ewaluacji produktu projektu innowacyjnego testującego, raporty cząstkowe (np. podsumowujące kolejne fazy poszczególnych etapów realizacji projektu) powinny być przygotowywane na bieżąco, w sposób ciągły, ponieważ niezbędne jest szybkie wdrażanie zaleceń i rekomendacji ewaluatorów.

Harmonogram ewaluacji projektu innowacyjnego i ewaluacji produktu finalnego

W tabeli przedstawiono kamienie milowe procesu obu ewaluacji przeprowadzanych w projektach innowacyjnych ze wskazaniem optymalnego czasu potrzebnego do omówienia z ewaluatorem założeń badania, przygotowania narzędzi badawczych, przeprowadze-

Legenda:

ETAP I – przygotowanie
faza I – diagnoza
faza II – partnerstwo
faza III – opracowanie strategii i wstępnej wersji produktu finalnego

ETAP II – wdrożenie
faza I – testowanie opracowanego produktu
faza II – analiza rzeczywistych efektów testowanego produktu
faza III – opracowanie produktu finalnego
faza IV – upowszechnianie i włączanie

	ETAP I			ETAP II			
	faza I	faza II	faza III	faza I	faza II	faza III	faza IV
Ewaluacja projektu innowacyjnego							
Założenia							
Narzędzia							
Badanie							
Raport							
Ewaluacja produktu finalnego							
Założenia						*	
Narzędzia							
Badanie							
Raport							**

* Założenia do ewaluacji produktu finalnego można zacząć przygotowywać już pod koniec etapu I. Zależy to od harmonogramu planowanych działań.

** Powinien powstać kompletny raport końcowy. Beneficjent musi uzyskać jako efekt ewaluacji informacje na temat wniosków i rekomendacji z badania.

Warto pamiętać!

Proces testowania musi być przez cały czas monitorowany, aby móc na bieżąco wprowadzać zmiany (analiza pierwszych efektów interwencji, wprowadzenie modyfikacji i powtórne przetestowanie wybranych lub wszystkich elementów produktu/produktów)*. Otrzymane wyniki posłużą również do analizy rzeczywistych efektów testowanego produktu.

* Należy wybrać sposób gromadzenia danych z ewaluacji podczas testowania (w zależności od specyfiki produktu finalnego: pozyskiwanie raportów cząstkowych lub jeden raport po zakończeniu testowania).

3. EWALUACJA PROJEKTU INNOWACYJNEGO

Jaki rodzaj ewaluacji stosować w przypadku ewaluacji projektu innowacyjnego?

Dla projektu innowacyjnego najodpowiedniejsze jest zastosowanie ewaluacji bieżącej (*on going*), czyli prowadzonej przez cały czas realizacji projektu, ponieważ pozwoli to na bieżącą korektę podejmowanych działań⁸. Warto zaplanować ewaluację w taki sposób, aby na podstawie zebranych danych możliwe było wprowadzanie szybkich zmian w projekcie, a tym samym wpływ na sprawniejszą realizację kolejnej fazy danego etapu projektu.

Pytania badawcze w ewaluacji projektu innowacyjnego

Pytania badawcze w ewaluacji projektu innowacyjnego powinny uwzględniać specyfikę projektów innowacyjnych.

Ewaluacja projektu innowacyjnego musi odpowiedzieć przynajmniej na następujące pytania:

- 1 Czy i w jakim stopniu zamierzone cele projektu zostały osiągnięte?
- 2 W jaki sposób przebiega zarządzanie projektem?
- 3 W jaki sposób jest realizowane partnerstwo (jeśli występuje)?
- 4 W jaki sposób przebiega realizacja zasady *empowerment*?
- 5 Jak przebiega testowanie produktu finalnego?
- 6 Jakie są ewentualne bariery i problemy uniemożliwiające prawidłową realizację projektu?
- 7 Jaka jest skuteczność działań włączających i upowszechniających?
- 8 W jaki sposób przebiega współpraca ponadnarodowa (w tym formy działań kwalifikowalnych)⁹?
- 9 Jakie są ewentualne bariery i problemy uniemożliwiające prawidłowy przebieg współpracy ponadnarodowej?

4. EWALUACJA ZEWNĘTRZNA PRODUKTU INNOWACYJNEGO

Jakie są cele ewaluacji produktu w projekcie innowacyjnym?

Specyfika projektu innowacyjnego polega m.in. na przeprowadzeniu dodatkowej ewaluacji w ramach projektu, tj. ewaluacji zewnętrznej produktu. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej* z dnia 1 kwietnia 2009 r. w II etapie realizacji projektu innowacyjnego testującego beneficjent jest zobligowany do przeprowadzenia zewnętrznej ewaluacji produktu finalnego.

W ramach analizy rzeczywistych efektów testowanego produktu beneficjent musi uwzględnić ewaluację zewnętrzną. Ewaluacja ta służy zbadaniu efektywności produktu i powinna zostać wpisana we wniosek o dofinansowanie, harmonogramie oraz budżecie. To beneficjent jest odpowiedzialny za jej zaplanowanie i przeprowadzenie (obowiązkowo poprzez zlecenie tego zadania wykonawcy zewnętrznemu).

Ewaluacja produktu ma na celu analizę rzeczywistych efektów testowania w celu zbadania efektywności wypracowanego rozwią-

zania. Wyniki analizy powinny pozwolić na modyfikację przygotowanego produktu.

Ewaluacja produktu musi zostać uwzględniona jako odrębne zadanie w budżecie projektu w ramach kosztów bezpośrednich.

Pytania badawcze w ewaluacji produktu innowacyjnego

Ewaluacja zewnętrzna produktu powinna odpowiadać na następujące pytania, które odnoszą się zarazem do kryteriów ewaluacji:

Kryterium ewaluacji	Pytanie
Trafność	Czy i w jakim stopniu produkt odpowiada na realne potrzeby?
Efektywność	Czy wypracowany produkt (proponowane podejście) jest bardziej efektywny niż stosowane dotychczas? Czy proponowane podejście jest rozwiązaniem bardziej wydajnym finansowo od metod stosowanych wcześniej?

⁸ Patrz przypis 3 na str. 5.

⁹ Pytania 8 i 9 odnoszą się do projektu innowacyjnego z komponentem współpracy ponadnarodowej.

Kryterium ewaluacji	Pytanie
Skuteczność	Czy produkt jest skuteczny? Co wpływa na jego skuteczność – czy są to metody pracy, dobór grup docelowych, organizacja procesu wsparcia, czy inne czynniki? Czy możliwe jest zwiększenie skuteczności proponowanych metod i pod jakimi warunkami?
Użyteczność	Czy wypracowany produkt jest zgodny z aktualnymi potrzebami grup docelowych?
Trwałość	Czy i w jakim stopniu prawdopodobne jest funkcjonowanie produktu po zakończeniu finansowania projektu?

Oprócz kryteriów „standardowych”, podczas ewaluacji projektów innowacyjnych warto zwrócić uwagę na następujące czynniki:

- zaangażowanie grup docelowych (empowerment);
- multiplikowalność (czyli powtarzalność), ściśle powiązana z możliwością upowszechniania;
- dostępność narzędzia/usługi;
- jakość narzędzia/usługi.

Ewaluacja zewnętrzna produktu stanowi dla beneficjenta dodatkowo źródło wiedzy na temat produktu oraz oceny jego przydatności. Ewentualne uwagi, wnioski i rekomendacje mogą mu pomóc w dokonaniu ostatecznych poprawek przed walidacją. Ostateczny kształt produktu finalnego w dużej mierze może zależeć od dobrze przeprowadzonej ewaluacji produktu oraz sformułowania trafnych, możliwych do wdrożenia rekomendacji, które mogą wpłynąć na modyfikację opracowywanego rozwiązania. Najważniejszy w tym kontekście jest wybór właściwego realizatora badania (ewaluatora), mającego wiedzę ekspercką i praktyczne doświadczenie w danej dziedzinie. Dlatego też w trakcie dokonywania tego wyboru należy oceniać złożone oferty kierując się nie tylko kryterium najniższej ceny, ale także (przynajmniej w takim samym stopniu jak cena) ich jakością (rozumianą jako proponowana metodologia, przyjęta koncepcja badawcza, sposób organizacji procesu badawczego). Efektem ewaluacji zewnętrznej powinien być raport zawierający

wnioski i rekomendacje na temat ostatecznego kształtu produktu finalnego. Planując harmonogram ewaluacji produktu, warto uwzględnić czas na przedyskutowanie jego treści z wykonawcą (ewaluatorem) oraz konieczność wprowadzenia do niego ewentualnych uwag, a także czas na wprowadzenie do ostatecznej wersji produktu zaleceń lub propozycji zmian wynikających z raportu ewaluacyjnego. Zbyt późne otrzymanie raportu może uniemożliwić podniesienie jakości wypracowanego narzędzia, a tym samym jego pełne wykorzystanie.

Zalecenie Krajowej Instytucji Wspomagającej

Zalecamy, aby raport z ewaluacji zewnętrznej produktu został przekazany członkom właściwych Sieci Tematycznych przed walidacją produktu finalnego. Będzie to dla nich dodatkowy materiał, który może się okazać pomocny w tym procesie.

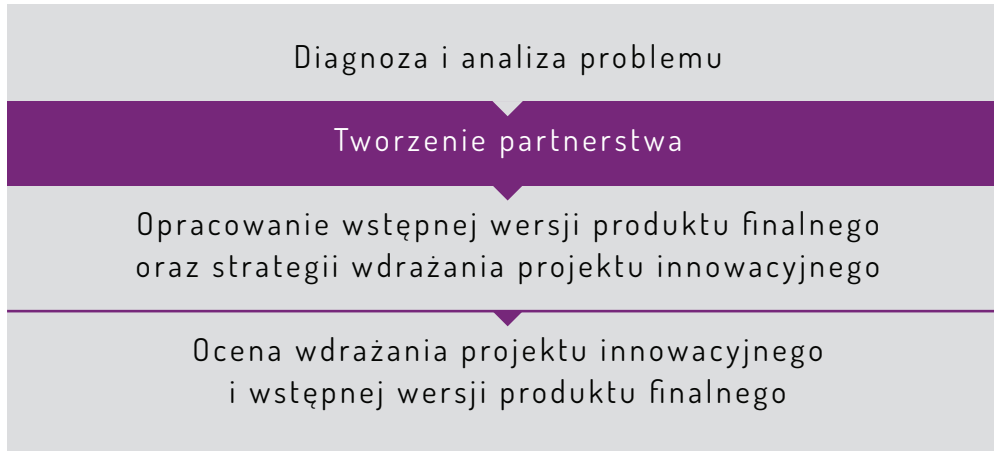
Czym się różni ewaluacja produktu od walidacji?

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL* ewaluacja zewnętrzna produktu finalnego stanowi jeden z elementów II etapu realizacji projektu, czyli wdrożenia. Celem ewaluacji jest wskazanie, na podstawie określonych kryteriów, czy (a jeżeli tak, to w jaki sposób) dany produkt finalny działa lepiej i sprawniej od dotychczasowych rozwiązań. Efekty ewaluacji mają służyć ulepszeniu produktu finalnego przed jego ostatecznym przygotowaniem do walidacji. Natomiast walidacja produktu finalnego projektu innowacyjnego to ocena gotowego produktu pod względem trafności, użyteczności, skuteczności, efektywności oraz trwałości. Procesu walidacji dokonują Sieci Tematyczne, którym beneficjent (za pośrednictwem Sekretariatu Sieci) przekazuje gotowy produkt, przed rozpoczęciem ostatniego etapu realizacji projektu, czyli upowszechniania i włączania¹⁰. Wynik walidacji przeprowadzonej przez Sieć Tematyczną jest przekazywany do Instytucji Organizującej Konkurs, która, kierując się tą opinią, podejmuje ostateczną decyzję w kwestii dalszej realizacji projektu. Ważne jest zatem, aby projektodawca wyraźnie zaplanował ewaluację zewnętrzną produktu finalnego jako odrębne działanie, a ponadto przewidział w harmonogramie właściwy czas na walidację produktu finalnego.

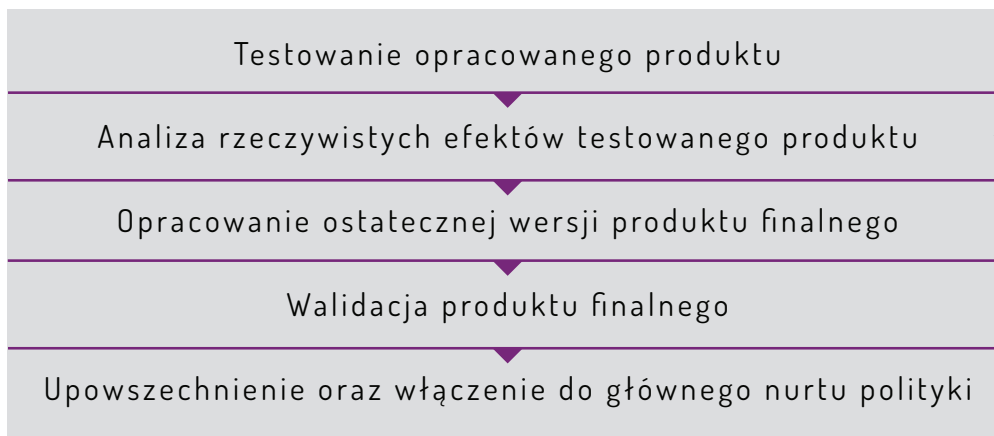
¹⁰ Należy pamiętać, że działania związane z upowszechnianiem i włączaniem projektodawca powinien prowadzić już od fazy przygotowania wstępnego opisu produktu finalnego.

Etapy realizacji projektu innowacyjnego testującego a ewaluacja

I ETAP - przygotowanie

II ETAP - wdrożenie

Ewaluacja zewnętrzna produktu

Ewaluacja produktu on-going

Podstawowe dokumenty i publikacje

Dokumenty

- 📄 *Instrukcja wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu w ramach PO KL*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 1 stycznia 2012.
- 📄 *Wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego nr 6 w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007–2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- 📄 *Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2009.
- 📄 *Zasady dokonywania wyboru projektów ramach PO KL*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 1 stycznia 2012.

Publikacje

- 📖 *Ewaluacja krok po kroku – czyli zalecenia IZ w zakresie prowadzenia ewaluacji w ramach PO KL*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.
- 📖 *Jak skutecznie wdrażać projekty innowacyjne i ponadnarodowe*, Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, Gdańsk 2011.
- 📖 *Projekty innowacyjne. Poradnik dla projektodawców PO KL*, Krajowa Instytucja Wspomagająca, Warszawa 2009.

Przygotowanie:

Krajowa Instytucja Wspomagająca, Zespół ds. Projektów Innowacyjnych

Konsultacja merytoryczna:

Joanna Bogdziewicz-Wróbiewska, Bartosz Osmola, Alina Szydłowska, Alicja Zajączkowska

Zespół redakcyjny:

Ewa Wosik, Tomasz Mrozek, Łukasz Nowak

Opracowanie graficzne, skład i łamanie:

FIJN Natalia Kootstra

Program Operacyjny Kapitał Ludzki Krajowa Instytucja Wspomagająca Centrum Projektów Europejskich

ul. Domaniewska 39a | 02-672 Warszawa | tel.: 22 378 31 00 | faks: 22 201 97 25 | e-mail: kiw@cpe.gov.pl | www.kiw-pokl.org.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i rozprowadzana bezpłatnie

